

UNA EXPERIÈNCIA DE TREBALL COL-LABORATIU: L'ORGANITZACIÓ D'UNA EXPOSICIÓ D'ART CONTEMPORANI

Dra. M. Lluïsa Faxedas Brujats
Universitat de Girona
mluisa.faxedas@udg.edu

Resum

Aquesta comunicació presenta una experiència que s'ha dut a terme durant el primer semestre del curs 2012/13 en el marc de l'assignatura "Historiografia i metodologia" del quart curs del Grau d'Història de l'Art de la UdG. En el marc d'aquesta assignatura els estudiants han desenvolupat un projecte de realització d'una exposició d'art contemporani que s'ha materialitzat en un bloc (<http://identitart.wordpress.com/>). S'ha tractat d'un treball en equip i autònom, coordinat per la professora, que demostra les possibilitats d'innovar en la docència tot aplicant l'aprenentatge per projectes i mètodes de treball col·laboratiu en l'àmbit de l'ensenyament de la Història de l'art.

Desenvolupament de la comunicació

Durant el curs 2012/13 vaig impartir per primera vegada l'assignatura "Historiografia i metodologia" en el quart curs del Grau d'Història de l'Art; tot i que l'assignatura ja s'havia ofert amb anterioritat en el context de la llicenciatura, em vaig plantejar la necessitat de repensar completament tot el programa, les activitats i l'avaluació per tal d'adequar-la al nou marc docent, i al mateix temps adaptar-la a les necessitats dels estudiants, tal i com aquests me les havien plantejat. Val a dir que la majoria dels alumnes matriculats els havia tingut l'any anterior en una altra assignatura d'itinerari, i per tant estava al corrent de les seves valoracions i expectatives respecte el grau que estaven a punt de finalitzar. Entre les opinions rellevants que m'havien transmès, destaco les següents:

- consideraven que, tot i haver escollit l'itinerari més adaptat als temes d'art contemporani, no havien tractat prou qüestions vinculades a aquesta àrea de coneixement
- pensaven que en general la formació rebuda en el grau havia estat excessivament teòrica
- trobaven a faltar alguna assignatura en què es treballessin continguts més estretament vinculats a la seva futura possible pràctica professional

Cal destacar que tractant-se d'estudiants de l'últim curs del grau ja tenien una perspectiva suficient sobre aquest; així mateix també cal assenyalar que es tractava d'un grup reduït i compacte d'alumnes: dels onze matriculats, van assistir regularment i van participar activament en el projecte deu alumnes, dels quals només dos procedien d'altres graus. Cal tenir present també que entre les competències assignades a aquesta matèria hi ha les següents:

- treballar en equip
- adquirir i aplicar coneixements pràctics de la metodologia científica aplicada a la Història de l'Art

- reunir i interpretar dades rellevants que permetin elaborar treballs acadèmics i/o informes professionals sobre el valor i la significació d'una obra o conjunt d'obres i el seu abast social.

Aquest context oferia un marc idoni per tal d'introduir una experiència de treball pràctic en grup que permetés als estudiants d'assolir les competències previstes, al mateix temps que podia donar satisfacció a algunes de les necessitats que m'havien plantejat.

A partir d'aquí vaig decidir plantejar l'assignatura en dos grans blocs: en primer lloc un bloc teòric, en què es tractarien les metodologies i escoles historiogràfiques més rellevants per a la història de l'art a base d'exposicions teòriques i comentaris de textos (és el que correspondria més directament amb la noció d'"historiografia" que contempla el títol de l'assignatura); i en segon lloc un bloc pràctic, en el qual vaig proposar als estudiants desenvolupar un treball en equip per dur a terme un projecte concret: la realització d'una exposició d'art contemporani (que correspondria al concepte de "metodologia"). Tots dos blocs s'avaluarien al 50% per obtenir la nota final de l'assignatura, i les sessions a l'aula es dedicarien a cadascun d'ells en un percentatge de 60% al bloc teòric i 40% al pràctic, aproximadament.

Aquesta comunicació es centra en l'experiència de desenvolupament del bloc pràctic d'aquesta assignatura, per a la qual em vaig plantejar els següents objectius pedagògics:

- fomentar el treball en equip, i concretament la capacitat de negociar i prendre decisions consensuades
- permetre als estudiants aplicar pràcticament els coneixements teòrics que havien adquirit tant en la mateixa assignatura com al llarg de tot el Grau
- desenvolupar un treball amb una vessant de recerca i una de professionalitzadora des d'una perspectiva innovadora
- fomentar una sèrie d'habilitats específiques: capacitat de comunicar coneixements a un públic general, d'organitzar i gestionar un projecte tenint en compte totes les fases d'execució, de treballar autònomament a partir de les indicacions rebudes i d'aplicar les noves tecnologies de la informació i la comunicació al seu àmbit d'estudi i treball.

Des d'un punt de vista més operatiu i específic, els objectius plantejats van ser els següents:

- conèixer en profunditat els diferents passos i elements necessaris per a l'organització d'una exposició d'art contemporani
- realitzar un treball en equip molt similar al que es desenvoluparia a la vida real en una feina d'aquest tipus
- entrar en contacte amb artistes de la seva generació, la relació amb els/les quals pot ser un actiu en el seu futur desenvolupament professional
- adquirir nous coneixements, especialment en l'àmbit de l'ús d'eines informàtiques així com en el de planificació d'exposicions

El projecte es va plantejar als estudiants el primer dia de classe, amb les següents premisses:

- Es tractaria d'una exposició virtual, a causa de la nul·la disponibilitat econòmica i material que teníem per dur a terme una exposició físicament real; en qualsevol cas, el de l'exposició virtual és un model que cada vegada s'utilitza més en l'àmbit de l'art contemporani

- Els estudiants realitzarien la selecció d'artistes participants en relació al tema que s'escollís, amb l'únic condicionant que havien de tenir entre 18 i 30 anys (és a dir, artistes joves), i que per descomptat volguessin col·laborar en el projecte de forma totalment altruista. Calia que hi hagués tants artistes com estudiants.

Des del primer dia se'ls va demanar que anessin pensant en temes i/o artistes que poguessin ser interessants per treballar; el calendari de classes es va organitzar tot combinant sessions dedicades a les classes teòriques amb altres dedicades a preparar el treball en l'exposició. Els temes tractats en cadascuna de les classes dedicades a desenvolupar el projecte expositiu van ser els següents:

1. Història de les exposicions; l'exposició d'art contemporani, avui. Comentari del text de Brian O'Doherty *En el cub blanc. La ideologia de l'espai expositiu*. Comencem a pensar en quin tema voldrem tractar en la nostra exposició.
Se'ls fa l'encàrrec d'anar a veure una exposició i escriure un comentari centrat no en els seus aspectes conceptuals, sinó en els aspectes físics (disseny, so, distribució en l'espai,...)
2. Comentem les exposicions que ha vist cadascú i els seus trets més destacats. Organitzem els estudiants en tres grups perquè cadascú porti pel proper dia una proposta de guió temàtic de la nostra exposició i una primera llista de possibles artistes.
3. Visita guiada al **Bòlit, centre d'art contemporani de Girona**, i conversa amb la directora i les tècniques de producció i comunicació sobre les seves respectives tasques i els problemes amb què es troben.
4. Presentació de les idees de cada grup sobre el tema de l'exposició i decisió final; s'opta per treballar el tema de la identitat a partir de l'obra de joves dones artistes. Es fa una primera proposta de noms d'artistes. S'organitzen els tres grups definitius de treball: comunicació, producció i catàleg.
5. Sessió a l'aula amb dos artistes, Jordi Armengol i Manel Bayo, que a banda d'explicar les seves respectives obres conversen amb nosaltres sobre com veuen ells les exposicions i les seves necessitats com a artistes en relació als comissaris i crítics.
6. Sessió a l'aula amb Gemma Reixach, dissenyadora gràfica, que explica els temes que cal tenir en compte a l'hora de fer un catàleg; decisió sobre amb quin format es farà l'exposició (blog a Wordpress) i primer assessorament per part seva
7. Decisió definitiva sobre les artistes que participaran en l'exposició. Cada estudiant contactarà amb una d'elles perquè participin, i escriurà els textos de comentari d'obra i biografia. El grup de catàleg presenta una primera versió del guió expositiu, que amb alguns canvis es mantindrà fins al final. El títol definitiu de l'exposició serà *Identitart. Identitats en construcció*.
- 8, 9 i 10. Els següents tres dimecres de classe es dedicaran a fer el seguiment de la feina de cada grup i cada estudiant, i a prendre decisions sobre tots els temes necessaris, segons el guió que es presenta: títol, organització del blog, format,...

Pàgina d'inici del blog del projecte Identitart

Es va decidir fer una inauguració física de l'exposició i per tant el calendari de tasques es va organitzar en funció d'aquesta data. El resultat de la feina realitzada es pot veure al blog <http://identitart.wordpress.com/>

Pel que fa a l'avaluació de l'assignatura, com he indicat, es va portar a terme a partir dels següents paràmetres:

- assistència a classes i participació activa dels estudiants, tant en les sessions teòriques com especialment en el projecte pràctic 10%
- lectura i comentari d'un text que cada estudiant va presentar oralment i per escrit en el termini assignat 20%
- presentació de diverses ressenyes sobre textos o exposicions 20%
- desenvolupament del projecte pràctic 50%

Tots els estudiants de l'assignatura la van aprovar amb bones notes.

Conclusions

Un cop realitzada l'experiència, valoro que el grau de compliment dels objectius pedagògics assenyalats anteriorment ha estat molt alt; el treball s'ha portat a terme satisfactòriament, i tal com s'havia previst ha permès desenvolupar una sèrie de competències i habilitats en les que el nostre Grau normalment no insisteix excessivament: el treball en equip, l'aplicació d'elements

teòrics a la pràctica, la possibilitat de comunicar la feina feta a un àmbit més ampli que el de la pròpia universitat...

Així, crec que l'experiència aporta una sèrie d'aspectes innovadors des d'un punt de vista pedagògic:

- demostra la possibilitat d'introduir el treball en equip i l'aprenentatge per projectes en l'àmbit de les Humanitats, que tradicionalment s'ha centrat més en l'estudi i el treball individual. Sense perdre de vista la gran importància que l'actitud i la feina de cada estudiant en particular tenen en el seu procés personal d'adquisició de coneixements, considero que és necessari potenciar el treball en equip perquè tant en l'àmbit professional com en el de la recerca les contribucions més interessants es fan precisament en grup
- ha permès la possibilitat de posar en pràctica en un context realista una sèrie d'eines i de coneixements que en alguns casos els estudiants ja tenien i en altres han adquirit durant el curs, però que en qualsevol cas han permès fer un pas més enllà de la mera demostració teòrica dels seus coneixements
- ha permès que la seva feina tingués una projecció més enllà del context estricte de l'aula, els ha posat en relació amb professionals implicats en la seva àrea d'especialització, i els ha empès a treballar amb un alt grau d'autoexigència i exigència mútua

La valoració d'aquesta experiència només es pot qualificar com a molt positiva. Els estudiants es van sentir motivats i engrescats des del principi, i la seva participació en el mateix ha estat continua, no només a partir dels diversos encàrrecs de feina, sinó també fent moltes aportacions pròpies. En general ho van valorar, tal i com es preveia, com una forma més pràctica i diferent d'aplicar i desenvolupar els seus coneixements, que a més es va concretar en un projecte que té una dimensió important fora de l'aula. El darrer dia de classe vam fer una avaluació conjunta de l'assignatura que reflecteix la seva valoració positiva en aquestes termes.

Per part meua com a professora, l'avaluació també és excel·lent. Malgrat que pensar i organitzar tot el projecte va ser una tasca complexa, i tot i que evidentment hi ha elements que caldria corregir i millorar de cares a futures edicions (sobretot a nivell de distribució de les tasques en el calendari), la bona disposició i entusiasme dels estudiants ha estat un factor decisiu que demostra que valia la pena desenvolupar un projecte com aquest.

Bibliografia

Adams, Laurie Schneider (1996). *The Methodologies of art: an introduction*. Boulder [etc.]: Icon
Fernie, Eric (1995). *Art history and its methods: a critical anthology*. Londres: Phaidon
Harris, Jonathan (2001). *The new art history*. London, New York: Routledge.
O'Doherty, Brian (2011). *Dentro del cubo blanco: la ideología del espacio expositivo*. Murcia: CENDEAC

Qüestions per el debat

Entre els temes que s'han suscitat per a debatre i reflexionar arrel d'aquest projecte, proposo els següents:

- quin és el coneixement real de les eines informàtiques que els nostres estudiants tenen a la seva disposició tant per estudiar, com per desenvolupar en el futur projectes laborals concrets? Crec que sovint tenim la impressió que el fet que siguin "nadius digitals" molt habituats a les noves tecnologies fa que tinguin uns coneixements tècnics en aquest àmbit que en realitat no tenen, i hauríem de pensar què podem fer perquè els adquireixin
- caldria també reflexionar sobre com es podria adaptar un projecte d'aquestes característiques a un grup d'estudiants més nombrós, per tal d'introduir aquest tipus de metodologies en tots els nivells i assignatures del grau
- fins a quin punt els coneixements que s'imparteixen en un grau com el d'Història de l'art són adients a les possibilitats que el mateix grau té, i a les necessitats dels estudiants? Els professors seguim concedint massa importància a uns coneixements teòrics que en realitat sempre es queden curts (és impossible ensenyar en 4 anys, ni en 5, tota la història de l'art occidental, ja no diguem universal), i pensem poc en com donar eines perquè els estudiants els adquireixin per ells mateixos
- crec que aquest projecte també incita a reflexionar sobre el valor del treball en equip i de la realització de projectes pràctics en els estudis d'Humanitats, tradicionalment més afins al treball individual en un àmbit teòric